

Infrastrukturdepartementet
i.remissvar@regeringskansliet.se

kopia
i.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Länsstyrelsen yttrande över remiss av rapporten Bromma flygplats – underlag för avveckling av drift och verksamhet (Ds 2021:25)

Ert diarienummer: I2021/02381

Beskrivning av ärendet

Statsrådet Tomas Eneroth beslutade den 27 april 2021 att tillkalla en bokstavsutredare med uppdrag att ta fram underlag inför en avveckling av driften av och verksamheterna vid Bromma flygplats. Dåvarande styrelseordföranden i Trafikverket Magnus Persson anställdes som ämnessakkunnig och utredare den 1 maj 2021. Rapporten *Bromma flygplats –underlag för avveckling av drift och verksamhet Ds 2021:25* innehåller utredarens betänkande.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen och bedömningarna i rapporten.

I Länsstyrelsens beredningen av ärendet har tillväxtstrateg Hanna Savola, klimat- och energistrateg Peter Ohdner, jämställdhetsstrateg Martina Skrak samt beredskapshandläggare Linnéa Nordin och Tove Rydén Sonesson deltagit.

Sammanfattning av Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen instämmer i att flygresandet i dag står för en betydande klimatpåverkan och det är nödvändigt att denna påverkan minskar för att Sverige ska nå de transportpolitiska målen och de nationella respektive internationella klimatmålen.

Bromma är en viktig flygplats för samtliga flygplatser i Skåne och därmed tillgängligheten till Stockholm, framförallt när det gäller snabba persontransporter.

Samtidigt är tåget redan idag ett viktigt alternativ till flyget för resenärer från Skåne.

- Det är viktigt att fortsatt utveckla tågförbindelserna och att upprätthålla natttåget till/från Stockholm.

- Utredningen saknar perspektivet om och hur en utvecklad tågtrafik kan bidra till en sammantaget ökad tillgänglighet till Stockholm

Det saknas en djupare analys av på vilket sätt utvecklingskraften i södra Sverige kan påverkas negativt.

Utredaren menar att den försämrade tillgängligheten från Arlanda jämfört med Bromma flygplats gör att det vore önskvärt att regeringen ger åtgärder på väg och järnväg som skapar ökad tillgänglighet till Arlanda flygplats hög prioritet i regeringens beslut om nästa nationella plan för transportinfrastrukturen. Länsstyrelsen efterlyser i sammanhanget en analys av vilka konsekvenser en prioritering av infrastrukturåtgärder för ökad tillgänglighet till Arlanda kan få för övriga infrastrukturåtgärder i den nationella planen och därmed påverkan på tillgängligheten i övriga delar av landet.

Länsstyrelsen menar att det krävs

- mer analyser för att kunna dra slutsatsen att det är restiden som gör att antalet manliga och kvinnliga passagerare för Bromma flygplats är ungefär jämnt fördelat,
- vad en avveckling av Bromma får för konsekvenser på jämställdheten
- vilka åtgärder som kan krävas för att jämställdheten inte ska påverkas negativt.
- Motsvarande analys för konsekvenserna av resande utifrån jämställdhetsperspektiv vid en förstärkt järnvägstrafik bör vägas in i resandet till och från Skåne.

Länsstyrelsen anser att utredningen summerar utmaningar och behov av åtgärder för samhällsviktig luftfart och verksamhet väl men saknar en detaljerad plan för genomförande. Det är viktigt att det samhällsviktiga flyget samt andra samhällsviktiga verksamheter som idag bedrivs vid Bromma flygplats vid en avveckling ges förutsättningar att bedrivas med bibehållen effektivitet och funktion på andra platser. Länsstyrelsen menar att den föreslagna tidplanen för att avveckla Bromma flygplats även behöver inkludera tidpunkt för när behovet av utvecklade marktransporter uppstår och genomförandetiden för dessa.

Länsstyrelsen instämmer vidare i att det finns ett behov av

- att säkerställa och prioritera förutsättningar för ambulansflyg och samhällsviktiga flygtransporter
- att säkerställa likvärdig specialistvård för alla medborgare och möjliggöra transporter från andra delar av landet
- att säkerställa att den redundans och flexibilitet som går förlorad säkerställs på andra platser för att skapa goda förutsättningar både för det samhällsviktiga flyget och för totalförsvaret.

Malmö flygplats ligger i Svedala kommun varför Länsstyrelsen föreslår att Svedala kommun läggs till listan av remissinstanser vid framtida utredningar kopplat till avvecklingen av Bromma flygplats.

Länsstyrelsens synpunkter

Hänsynsmålet

Transportpolitikens övergripande mål är att säkerställa en samhälls-ekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Funktions- och hänsynsmålen är jämbördiga. För att det övergripande transportpolitiska målet ska kunna nås behöver funktionsmålet i huvudsak utvecklas inom ramen för hänsynsmålet.

Hänsynsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

Länsstyrelsen instämmer i att flygresandet i dag står för en betydande klimatpåverkan och det är nödvändigt att denna påverkan minskar för att Sverige ska nå de transportpolitiska målen och de nationella respektive internationella klimatmålen.

I detta sammanhang bör framtida resmönster vägas in. Länsstyrelsen instämmer i bedömningen att digitala möten, och klimatfrågan, gör att framför allt affärs- och mötesresandet inrikes kommer att minska till förmån för andra mötesformer och andra trafikslag. Länsstyrelsen vill här framföra vikten av att staten främjar och stödjer förutsättningarna för digitala möten.

Funktionsmålet

Funktionsmålet innebär att transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, dvs. likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Funktionsmålet - tillgänglighet och utvecklingskraft i hela landet

Av utredningen framgår att miljö tillståndet för Arlanda flygplats inte hindrar en överflyttning av flygtrafiken från Bromma till Arlanda flygplats. Utredaren bedömer att kapaciteten vid Arlanda flygplats i det korta perspektivet även är tillräckligt för att flytta över flygtrafiken från Bromma till Arlanda även i peaktid.

Skåne har tre flygplatser som samtliga trafikerar Bromma, nämligen Malmö, Ängelholm och Kristianstad. Malmö flygplats ingår i det nationella basutbudet av flygplatser och drivs av Swedavia.

Ängelholms och Kristianstads flygplatser drivs däremot av kommunala bolag.

I utredningen lyfts Bromma flygplats fram som särskilt betydelsefull för Kristianstad eftersom flygen från denna flygplats endast har Bromma som destination. Länsstyrelsen menar att eftersom 45 procent respektive 51 procent av flygen från Malmö respektive Ängelholm flyger till/från Bromma är Bromma en viktig flygplats för samtliga flygplatser i Skåne och därmed tillgängligheten till Stockholm, framförallt när det gäller snabba persontransporter.

Av utredningen framgår att Brommas resenärer till största delen utgörs av över-dagen-resenärer och att cirka 13 procent är transferpassagerare. Vidare beskrivs i utredningen att med dagens restider med tåg kommer flyget fortsatt att ha en stor betydelse för att resenärer till/från orter som till exempel Malmö ska kunna göra över-dagen-resor till/från Stockholm. Först när järnvägsinfrastrukturen för Nya stambanor är utbyggd menar utredaren att tåget får restider som är konkurrenskraftiga med flyget. Länsstyrelsen instämmer i stort sett i detta, men menar samtidigt att tåget redan idag är ett viktigt alternativ till flyget för resenärer från Skåne. Inrikesflygets klimatpåverkan är i jämförelse med tåget mer än 200 gånger större per personkilometer¹. Av utredningen framgår att elflyget och ökad användning av fossilfria bränslen på sikt kommer att minska flygets klimatpåverkan, men att det är oklart när och i vilken omfattning och för vilka flygresor alternativa tekniker kommer kunna ersätta nuvarande flygresor. För elflyget gäller detta framförallt distanser som överstiger 40 mil.

Länsstyrelsen anser med hänvisning till ovanstående att det är viktigt att fortsatt utveckla tågförbindelserna och att upprätthålla natttåget till/från Stockholm inte minst ur ett klimatperspektiv. Länsstyrelsen menar att tågets attraktivitet kan öka om all flygtrafik utgår från Arlanda, eftersom en flygresa till Arlanda inte ger samma tidseffektivitet som en flygresa till Bromma. Om och hur en utvecklad tågtrafik med exempelvis fler avgångar skulle kunna bidra till en sammantaget ökad tillgänglighet till Stockholm saknas i utredningen och Länsstyrelsen anser därför att även detta perspektiv bör belysas i det fortsatta arbetet.

Utredaren konstaterar och redovisar att en avveckling av Bromma flygplats kommer att leda till tillgänglighetsförlust och att detta i någon utsträckning kan få negativa konsekvenser för utvecklingskraften i södra Sverige. Länsstyrelsen saknar en djupare analys av på vilket sätt utvecklingskraften i södra Sverige kan påverkas negativt. Här hade även en analys utifrån påverkan för till exempel vissa branscher, verksamheter och samhällsfunktioner underlättat

¹ <https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/miljo---for-dig-i-branschen/energi-och-klimat/transporternas-klimatpaverkan/jamfor-fardmedel--bil-flyg-tag-och-buss/>

förståelsen för konsekvenserna av en nedläggning för Skånes utvecklingskraft. En sådan analys skulle även underlätta vid en jämförelse av olika scenarier för en utveckling av tillgängligheten via andra transportslag.

Utredaren beskriver att Arlanda flygplats är lokaliserad längre ifrån de flesta målpunkterna i Stockholms län än Bromma flygplats och att Arlanda flygplats är större än Bromma och kräver därmed mer transfertid från kollektivtrafikhållplats, eller parkeringsplats, till gate. Länsstyrelsen instämmer i denna beskrivning och att marktransporternas effektivitet därför är viktiga för att dämpa de negativa effekterna på den regionala tillgängligheten vid en avveckling av Bromma flygplats. Det gäller såväl framkomligheten i vägsystemet som prinsnivån i kollektivtrafiksystemet och behovet av ett större kollektivtrafikutbud.

Av utredningen framgår att transportsystemet runt Arlanda var relativt hårt belastat innan pandemin och att i prognoserna blir trängseln förvärrad. Utredaren menar att den försämrade tillgängligheten från Arlanda jämfört med Bromma flygplats gör att det vore önskvärt att regeringen ger åtgärder på väg och järnväg som skapar ökad tillgänglighet till Arlanda flygplats hög prioritet i beslut om nästa nationella plan för transportinfrastrukturen. Länsstyrelsen efterlyser i sammanhanget en analys av vilka konsekvenser en prioritering av infrastrukturåtgärder för ökad tillgänglighet till Arlanda kan få för övriga infrastrukturåtgärder i den nationella planen och därmed påverkan på tillgängligheten i övriga delar av landet.

Utredaren föreslår att avvecklingen av Bromma flygplats påbörjas skyndsamt med ett antal förutsättningsskapande beslut på politisk nivå och att genomförandeprocessen att avveckla Bromma flygplats får uppskattningsvis ta minst tre upp till fem år. Länsstyrelsen menar att den föreslagna tidplanen även behöver inkludera tidpunkt för när behovet av utvecklade marktransporter uppstår och genomförandetiden för dessa.

Funktionsmålet – Jämställdhet

Av utredningen framgår att män flyger mer än kvinnor i genomsnitt och att för Bromma flygplats är antalet manliga och kvinnliga passagerare ungefär jämnt fördelat, med en liten övervikt för kvinnor. Utredarens utgångspunkt är att tillgänglighet, speciellt i resor som sker över dagen, är en viktigare parameter för kvinnor än män, beroende på den större insats kvinnor gör i det obetalda arbetet i hemmet. Utredarens bedömning är att den minskade tillgänglighet som en överflyttning av flyg till Arlanda flygplats innebär kan få negativa konsekvenser för jämställdheten, eftersom den extra tidsuppspoffring som en sämre tillgänglighet innebär troligen är en relativt sett större förlust för kvinnor än för män. Utredaren menar att det i ett jämställdhetsperspektiv därför är angeläget att effektivisera restiden genom att ”Brommafiera” Arlanda och att utveckla en effektivare kollektivtrafik till och från

flygplatsen. Länsstyrelsen menar att det krävs mer analyser för att kunna dra denna slutsats samt vad en avveckling av Bromma får för konsekvenser på jämställdheten och vilka åtgärder som kan krävas för att jämställdheten inte ska påverkas negativt. Motsvarande analys för konsekvenserna av resande utifrån jämställdhetsperspektiv vid en förstärkt järnvägstrafik bör vägas in i resandet till och från Skåne.

Totalförsvarsförmågan och samhällsviktig verksamhet

Länsstyrelsen anser att rapporten gör en omfattande genomlysning som lyfter viktiga perspektiv kopplat till påverkan på både totalförsvarsförmågan och samhällsviktig verksamhet. Länsstyrelsen anser dock att det kan finnas ett behov av att ytterligare utreda regionala förändringar med utgångspunkt bland annat i totalförsvarsförmåga och förmågan att upprätthålla samhällsviktig verksamhet. Försämrade förbindelser till Stockholm kan påverka möjligheterna att bedriva lokal samhällsviktig verksamhet. Genom en nedläggning av Bromma flygplats kommer möjligheter till snabba förbindelser med Stockholm begränsas liksom redundansen vad gäller transport av personer och material till och från andra delar av landet. Det är därför lämpligt att sådana negativa effekter och dess påverkan på andra delar av landet beaktas.

En potentiell avveckling av Bromma flygplats är en komplex process med stora osäkerheter. Länsstyrelsen saknar därför möjligheter att göra en djupare analys eller bedömning av rimligheten i den presenterade tidsplanen avseende förslaget eventuella påverkan på samhällsviktiga verksamheter.

Länsstyrelsen anser att utredningen summerar utmaningar och behov av åtgärder för samhällsviktig luftfart och verksamhet väl men saknar en detaljerad plan för genomförande. Det är viktigt att det samhällsviktiga flyget samt andra samhällsviktiga verksamheter som idag bedrivs vid Bromma flygplats vid en avveckling ges förutsättningar att bedrivas med bibehållen effektivitet och funktion på andra platser. Vid beslut om avveckling är det därför lämpligt att en plan tas fram för att säkerställa att nödvändiga åtgärder kan implementeras inom den uppskattade tidsramen.

Länsstyrelsen instämmer vidare i att det finns ett behov av att säkerställa och prioritera förutsättningar för ambulansflyg och samhällsviktiga flygtransporter som sker av sjukvårdsrelaterade skäl. Av utredningen framgår att det sannolikt innebär längre flygtid om Arlanda flygplats ska ersätta Bromma för flygningar till Karolinska universitetssjukhuset och att vid köbildning på E4 mot Stockholm finns risk för att tidpunkten (golden hour) för snabba åtgärder och operationer passeras innan patienten når sjukhuset. Länsstyrelsen menar att detta visar att det är av största vikt att i det fortsatta arbetet säkerställa förutsättningarna för likvärdig specialistvård för alla medborgare och möjliggöra transporter från andra delar av landet.

Länsstyrelsen håller med om att det är centralt att vid en avveckling av Bromma flygplats säkerställa att den redundans och flexibilitet som går förlorad säkerställs på andra platser. Detta för att skapa goda förutsättningar både för det samhällsviktiga flyget och för totalförsvaret.

Länsstyrelsen instämmer i att en utredning bör utföras för att belysa i större detalj vad en avveckling kan innebära för den framtida luftrumsanvändning över centrala Stockholm. En sådan utredning bör bland annat belysa potentiella negativa effekter på samhällsviktiga verksamheter (inklusive det samhällsviktiga flyget) samt totalförsvarsintressen av exempelvis en ökad mängd privatflyg och drönartrafik.

Svedala kommun

Malmö flygplats ligger i Svedala kommun varför Länsstyrelsen föreslår att Svedala kommun läggs till listan av remissinstanser vid framtida utredningar kopplat till avvecklingen av Bromma flygplats.

De som medverkat i beslutet

Detta yttrande har beslutats av Patrik Åkesson, tillförordnad avdelningschef för Samhällsbyggnadsavdelningen, med infrastrukturstrateg Lisa Callréus som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsarkitekt och enhetschef för enheten för samhällsplanering Hanne Romanus deltagit.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.